

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระจุกตัวและอัตรากำไร
ของอุตสาหกรรมในประเทศไทย

นางสาว รุ่งลาวัลย์ น้อยประสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-965-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012815

i 10297650

ANALYSIS OF CONCENTRATION AND PRICE - COST MARGINS
RELATIONSHIPS IN THAI MANUFACTURING INDUSTRIES

Miss Roonglawan Noyprasitti

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

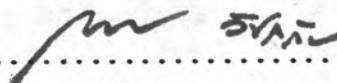
1987

ISBN 974-567-965-8

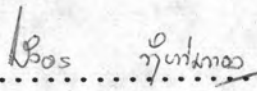
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระจุกตัวและอัตรากำไร
ของอุตสาหกรรมในประเทศไทย
โดย นางสาวรุ่งลาวัลย์ น้อยประสิทธิ์
ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ชวนชัย อชันนัท
อาจารย์กิตติ ลิมสกุล

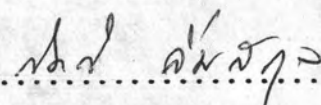
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

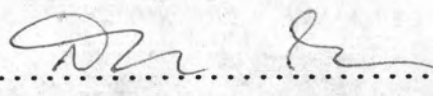

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ดาวร วัชรานัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บังอร ทับทิมทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชวนชัย อชันนัท)

..... กรรมการ
(อาจารย์กิตติ ลิมสกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระจุกตัวและอัตรากำไรของ
อุตสาหกรรมในประเทศไทย
ชื่อนิสิต นางสาว รุ่งลาวัลย์ น้อยประสิทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ชวนชัย อชันันท์
อาจารย์กิตติ ลิมสกุล
ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2529

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้มุ่งศึกษาถึงระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมในประเทศไทย พร้อมทั้งวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของอุตสาหกรรมและอัตรากำไรหรือไม่

ในการศึกษาถึงระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมของประเทศไทย ได้เลือก อุตสาหกรรมตัวอย่างจำนวน 115 อุตสาหกรรม จากจำนวนอุตสาหกรรมทั้งหมด 148 อุตสาหกรรม โดยใช้ข้อมูลจากการทำสำมะโนอุตสาหกรรม ปี 2526 ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวสูง มีประมาณร้อยละ 80, 92 และ 87 ของจำนวน อุตสาหกรรมตัวอย่างทั้งหมด โดยวัดจากจำนวนการจ้างงาน มูลค่าการขาย และมูลค่า สินทรัพย์ถาวร ตามลำดับ ส่วนอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวปานกลางมีประมาณร้อยละ 15, 8 และ 10 ขณะที่อุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวต่ำ มีประมาณร้อยละ 5, 0 และ 2 ของอุตสาหกรรมตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ

ในขณะเดียวกัน โดยวิธีทดสอบความสัมพันธ์แบบ Chi - square ปรากฏว่า โครงสร้างของอุตสาหกรรมและอัตรากำไรมีความสัมพันธ์กันจริง

นอกจากนั้น การศึกษานี้ยังได้เลือกอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสม อุตสาหกรรมรถยนต์ และอุตสาหกรรมกระดาษพิมพ์-เขียน มาเป็นกรณีศึกษา เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระดับ การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าอุตสาหกรรมทั้ง 3 ประเภทจะมีระดับ การกระจุกตัวของอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง แต่แนวโน้มของระดับการกระจุกตัวนั้นแตกต่างกันไป

กล่าวคือ ในช่วงปี 2515 - 2527 อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสม มีระดับการกระจุกตัวเพิ่มขึ้น
ขณะที่ในช่วงปี 2511 - 2527 อุตสาหกรรมรถยนต์ และอุตสาหกรรมกระดาษพิมพ์-เขียน
มีระดับการกระจุกตัวลดลง

2

Thesis Title Analysis of Concentration and Price - Cost Margins
Relationships in Thai Manufacturing Industries

Name Miss Roonglawan Noyprasitti

Thesis Advisors Associate Professor Juanjai Ajanant, Ph.D.
Mr. Kittti Limsakul, M.A.

Department Economics

Academic Year 1986

ABSTRACT

The objectives of this thesis were to study the degree of industrial concentration of the Thai manufacturing industries and simultaneously to analyze the prevailing relationship between market structure and price - cost margins.

The statistical data of 115 industries were drawn from the industrial census of 1983 conducted by The National Statistical Office. It was found out that the industries with high concentration ratio calculated on the basis of employment, fixed assets, and sales volume were 80 percent, 87 percent, and 92 percent of those 115 industries, respectively. The corresponding figures for the industries with moderate degree of concentration were 15 percent, 10 percent, and 8 percent of the sample industries, while those with low degree of concentration were only 5 percent, trivial, and 2 percent, respectively.

Furthermore, by using the Chi - square test method, it was confirmed that the relationship between market structure and price - cost margins was in existence among the sample industries.

With regard to the change in the degree of industrial concentration over time, three specific industries, i.e., animal feed, automobile assembly, and printing - writing paper were selected as case studies. It was shown that despite their relatively high concentration ratios, the level of industrial concentration has changed over time. During 1972 - 1984, the degree of concentration, in terms of production volume, in the animal feed industry increased. On the contrary, the degree of concentration in the automobile assembly and printing - writing paper industry was on the decrease for the period of 1972 - 1984 and of 1969 - 1984, respectively.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชวนชัย อัจฉนนท์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมาก ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บังอร ทับทิมทอง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ กิตติ ลิ้มสกุล และ ดร. สมชาย รัตนโกมุฑ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจต้นฉบับ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ซึ่งมีคุณค่าต่อวิทยานิพนธ์นี้เป็นอย่างมาก และขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. เทียนฉาย กิระนันท์ ที่ได้ความเมตตาและอนุเคราะห์ที่แกผู้เขียนเสมอมา ทั้งทางด้านการศึกษาและอื่น ๆ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประสาน พึ่งวอน ที่ได้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ อาจารย์ชยันตร์ ตันติวิศาการ คุณเฉลิมพจน์ เอี่ยมกมลลา คุณอำไพ หรรษารักษ์ คุณสุภาณี กาญจนพันธ์ ที่ได้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณท่านเลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดร. นิยม ปุราคม ที่ได้ความอนุเคราะห์ทางด้านข้อมูล ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ รุ่นพี่ รุ่นน้อง ทุกคน โดยเฉพาะ คุณปณัต เอกวานิช คุณบุญธรรม เอื้ออมรวงศ์ คุณกฤษฏา เอกวัฒน์ คุณวิวัฒน์ ทับเที่ยง คุณสุณี กุลตระกูล คุณพนารัช แดงประเสริฐ คุณพรณี นภาพฤษชาติ คุณนิตยา แก้วพรรัตน์ คุณพรณี อมรอิทธิกุล และเพื่อน ๆ ที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ทุกท่าน ซึ่งได้มีส่วนช่วยเหลือทางด้านข้อมูล การคำนวณ การพิมพ์ คำแนะนำ ตลอดจนกำลังใจ

สำหรับผู้ที่คอยให้ความสนับสนุน ให้กำลังใจ อันมีส่วนเกื้อหนุนต่อความสำเร็จทางด้านการศึกษาของผู้เขียนอย่างแท้จริง คือ คุณพ่อ และ คุณแม่ ของผู้เขียน

คั้งนั้น คุณประโยชน์และส่วนดีของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอมอบให้แก่ คุณพ่อ
คุณแม่ และคณาจารย์ที่มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องใด ๆ ที่ยังมีเป็นความรับผิดชอบ
ของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

รุ่งลาวัลย์ น้อยประสิทธิ์

พฤษภาคม 2530

สารบัญ

ญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ญ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ณ

บทที่

1 บทนำ	1
1.1 คำนำ	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษาและแหล่งข้อมูล	4
1.4 วิธีการศึกษา	5
1.5 ผลงานที่เคยมีผู้ศึกษา	13
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	19
1.7 ขั้นตอนการศึกษา	19
2 โครงสร้างของอุตสาหกรรมของประเทศไทย ปี 2525	20
3 ทฤษฎีและวิธีการคำนวณ	81
4 ผลการศึกษาและการวิเคราะห์	104
5 การศึกษาเฉพาะกรณีสำหรับอุตสาหกรรมบางประเภท	190
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	254
บรรณานุกรม	259
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้ผลิต ผู้ดำเนินการ กำลังการผลิต เงินทุนจดทะเบียน จำนวนเงินลงทุน จำนวนคนงานของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสม ปี 2529	266

ภาคผนวก ข.	รายชื่อโรงงาน ที่ตั้ง ปีที่เปิดดำเนินการ และประเภทที่ผลิต ปี 2529	270
ภาคผนวก ค.	กำลังการผลิตรถยนต์ของโรงงานประกอบรถยนต์ในประเทศไทย ปี 2520 - 2528/29	274
ภาคผนวก ง.	1. ราคาจำหน่ายรถยนต์นั่ง แยกตามยี่ห้อและขนาด ซี. ซี. ... 2. ราคาจำหน่ายรถยนต์บรรทุกเล็ก แยกตามยี่ห้อ	277 283
ภาคผนวก จ.	การนำเข้ารถยนต์ และชิ้นส่วนอะไหล่อุปกรณ์ แยกรายประเภท ปี 2515 - 2528	284
ภาคผนวก ฉ.	รายชื่อโรงงานที่สำคัญ ปีดำเนินการ ที่ตั้งโรงงาน กำลังการผลิต ทุนจดทะเบียน จำนวนคนงานของกระดามพิมพ์-เขียน ปี 2528	286
ประวัติผู้เขียน	288

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	สถิติมูลฐาน จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปี 2525	26
2.2	แสดงอัตราส่วนร้อยละของสถานประกอบการอุตสาหกรรมจำแนกตามขนาด บุคคลทำงาน ปี 2518 2520 2522 และ 2525	38
2.3	สถิติมูลฐาน จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม ปี 2525	39
2.4	มูลค่าต้นทุนการผลิต จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปี 2525	42
2.5	ยอดรวมรายรับ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปี 2525	55
2.6	มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ถาวรจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปี 2525	68
3.1	การหาค่าการกระจุกตัวโดยใช้เส้นลอเรนซ์	96
4.1	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างค่าดัชนีการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม ที่คำนวณด้วยวิธีต่าง ๆ ปี 2525	115
4.2	การแบ่งประเภทของอุตสาหกรรม แยกตามระดับการกระจุกตัวของ อุตสาหกรรมในประเทศไทย ปี 2525	116
4.3	ประเภทของอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวสูง (วัดจากจำนวน การจ้างงาน) ปี 2525	117
4.4	ประเภทของอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวสูง (วัดจากมูลค่า การขาย) ปี 2525	122
4.5	ประเภทของอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวต่ำ (วัดจากมูลค่า สินทรัพย์ถาวร) ปี 2525	128
4.6	ประเภทของอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวสูง 10 อันดับแรก (พิจารณาจากค่าอัตราส่วนการกระจุกตัว) ปี 2525	133
4.7	ประเภทของอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวสูง 10 อันดับแรก (พิจารณาจากค่าดัชนีการกระจุกตัวทุกตัวที่คำนวณ) ปี 2525	135
4.8	แสดงอันดับที่ของอุตสาหกรรมพิจารณาจากค่าดัชนีการกระจุกตัวของ อุตสาหกรรมที่คำนวณด้วยวิธีต่าง ๆ ปี 2525	137

ตารางที่	หน้า
4.9	ประเภทอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวปานกลาง (วัดจากจำนวนการจ้างงาน) ปี 2525 145
4.10	ประเภทอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวปานกลาง (วัดจากมูลค่าการขาย) ปี 2525 146
4.11	ประเภทอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวปานกลาง (วัดจากมูลค่าสินทรัพย์ถาวร) ปี 2525 147
4.12	ประเภทอุตสาหกรรมที่มีระดับการกระจุกตัวต่ำ (วัดจากจำนวนการจ้างงานมูลค่าสินทรัพย์ถาวร) ปี 2525 148
4.13	ระดับการกระจุกตัว แยกตามหมวดอุตสาหกรรม (วัดจากจำนวนการจ้างงาน) ปี 2525 149
4.14	ระดับการกระจุกตัว แยกตามหมวดอุตสาหกรรม (วัดจากมูลค่าการขาย) ปี 2525 152
4.15	ระดับการกระจุกตัว แยกตามหมวดอุตสาหกรรม (วัดจากมูลค่าสินทรัพย์ถาวร) ปี 2525 155
4.16	อัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมระหว่างปี 2510 และ 2525 110
4.17	การเปลี่ยนแปลงระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมบางประเภทระหว่างปี 2510 และ 2525 158
4.18	การเปลี่ยนแปลงระดับการกระจุกตัวของบางหมวดอุตสาหกรรม ปี 2525 160
4.19	จำนวนอุตสาหกรรมและอัตราส่วนร้อยละ จำแนกตามระดับอัตรากำไร ของอุตสาหกรรมในประเทศไทย ปี 2525 162
4.20	แสดงผลการคำนวณค่า x^2 (กรณีที่ใช้ค่าอัตราส่วนการกระจุกตัวที่คำนวณจากการจ้างงาน) 163
4.21	แสดงผลการคำนวณค่า x^2 (กรณีที่ใช้ค่าอัตราส่วนการกระจุกตัวที่คำนวณจากมูลค่าการขาย) 164
4.22	แสดงผลการคำนวณค่า x^2 (กรณีที่ใช้ค่าอัตราส่วนการกระจุกตัวที่คำนวณจากมูลค่าสินทรัพย์ถาวร) 165

ตารางที่		หน้า
4.23	ค่าดัชนีการกระจุกตัว (วัดจากการจ้างงาน) และอัตรากำไรของ อุตสาหกรรม ปี 2525	166
4.24	ค่าดัชนีการกระจุกตัว (วัดจากมูลค่าการขาย) และอัตรากำไรของ อุตสาหกรรม ปี 2525	174
4.25	ค่าดัชนีการกระจุกตัว (วัดจากมูลค่าสินทรัพย์ถาวร) และอัตรากำไร ของอุตสาหกรรม ปี 2525	182
5.1	อัตราส่วนการกระจุกตัว และ Size - ratio ของอุตสาหกรรมอาหาร สัตว์ผสม ปี 2515 - 2527	234
5.2	ส่วนแบ่งปริมาณการผลิตของโรงงานอาหารสัตว์ผสม ปี 2515 - 2527	235
5.3	ราคาขายส่งอาหารสัตว์ผสม ปี 2522 - 2527	236
5.4	ส่วนแบ่งปริมาณการผลิตและอันดับที่ผลิตของบริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์ รายสำคัญ ปี 2515 - 2527	237
5.5	ปริมาณการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการใช้ภายในประเทศ ของ อาหารสัตว์ผสม ระหว่างปี 2515 - 2527	238
5.6	รายชื่อผู้ประกอบการรถยนต์ กำลังการผลิต เงินทุนจดทะเบียน และ จำนวนคนงาน	239
5.7	แสดงปริมาณรถยนต์ที่ประกอบในประเทศ ปริมาณความต้องการ และ อัตราส่วนรถยนต์ที่ประกอบในประเทศต่อปริมาณความต้องการในประเทศ ระหว่างปี 2504 - 2528	240
5.8	แสดงอัตราเพิ่มของปริมาณรถยนต์ที่ประกอบในประเทศและของ ความ ต้องการรถยนต์ในประเทศ ระหว่างปี 2504 - 2528	241
5.9	อัตราส่วนการกระจุกตัว และ Size - ratio ของอุตสาหกรรมรถยนต์ ปี 2509 - 2529	242
5.10	ค่าใช้จ่ายในการโฆษณาสินค้าประเภทรถยนต์ จาก 20 อันดับแรกของ สินค้าทุกประเภทแยกตามสื่อโฆษณา ปี 2528	243
5.11	ปริมาณการจำหน่ายรถยนต์ในประเทศ แยกตามยี่ห้อ ปี 2516 - 2529	244

ตารางที่		หน้า
5.12	แสดงยอดจำหน่ายรถยนต์นั่งและสัดส่วนตลาดของแต่ละยี่ห้อ ปี 2523 - 2529	247
5.13	แสดงยอดจำหน่ายรถยนต์เพื่อการพาณิชย์และสัดส่วนตลาดของแต่ละยี่ห้อ ปี 2523 - 2529	248
5.14	ปริมาณการผลิต กำลังการผลิต ปริมาณการนำเข้า ปริมาณการส่งออก ภาษีของกระดาศหิม์-เขียน ปี 2517 - 2527	249
5.15	อัตราส่วนการกระจุกตัวและ Size - ratio ของอุตสาหกรรมกระดาศ หิม์-เขียน ปี 2511 - 2528	251
5.16	ราคาจำหน่ายกระดาศหิม์-เขียนประเภทต่าง ๆ ปี 2524 - 2526 ..	252
5.17	ส่วนแบ่งปริมาณการผลิตและอันดับที่ผลิตของผู้ผลิตกระดาศหิม์-เขียน 5 อันดับแรก ในปี 2511 - 2528	253

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แสดงอัตราส่วนร้อยละของจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรม ปี 2518 2520 2522 และ 2525	22
3.1	การทำการกระจุกตัวโดยใช้เส้นลอเรนซ์	95
3.2	Perfect Contestability และโครงสร้างอุตสาหกรรม (Industry Structure)	102
5.1	แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสม ปี 2515 - 2527	193
5.2	แสดงขั้นตอนการจำหน่ายอาหารสัตว์	199
5.3	แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมรถยนต์ ปี 2509 - 2529	210
5.4	แสดงขั้นตอนการจำหน่ายรถยนต์	212
5.5	แสดงการเปลี่ยนแปลงระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมกระดาษพิมพ์-เขียน ปี 2511 - 2528	223
5.6	แสดงขั้นตอนการจำหน่ายกระดาษพิมพ์-เขียน	226